

VIKERKAAR

1. MAI

1925

IV AASTAKÄIK

KARL TÆV

TEADUS

Kevade algul.

Adrienne Lints.

Ju paju katvad siidipehmed urvad,
Ja murul roheline sammetrüüd.
On õhus nagu õnnevärin, hüüd:
„Nüüd möödund sügise ja talvapäevad kurvad!“

Puil pakatavad noored värsked pungad,
Ning rõõmsalt kohisevad kevadveed.
Jõed, ojad looklevad kui kuldsed keed, —
Neil ääres lepapõõsad, nagu mustad mungad.

Ja ülal taeva sinimeri peegelselge,
Kus ujub üksik pilv kui valge laev. —
Nii imekerge on küll kevadpäev,
Nii lustiline on kõik ilm, nii helge. —

Kevadine õhtu.

Adrienne Lints.

Mets vaikne, leht ei liigu puul,
Ja õhk nii värske, jahe.
Säält eemalt kõlab linnu laul
Nii õrn, nii kaunis, mahe.

All sambla varjus sinilill
Mind meelitades kutsub,
Ja eemal põõsas mailil
Kui ootel. — Päike kustub.

Ja varsi vaob alla ta —
Õovarjud täitvad ilma.
Siis unerahus hingab maa.
Und õõ toob mull'gi silma. —

Idüll.

K. O. Juht.

Nemad käisid seltsis karjas,
olid ikka üheskoos,
sügav laas neid õrnalt varjas,
kaitstes tormis, tuulehoos . . .

Ja nad leidsid palju lilli,
tegid pärgi foredaid,
puhusid siis pajupilli,
laulsid viise ilusaid . . .

Nende ligi liikus kari
õrnal kella helinal —
kahe karjalapse vari
ühtus murul värvikal . . .

Oleme noored!

Elmar Aader.

Ilus on olla ja tegutseda, kui ümber
me rökkab elu! Ilus on olla ja nau-
fida tufandepalgelist elu!

Oleme noored, ei võiflust me karda,
vaid võimsalt me astume elule vastu.
Me haarame mõõgad ja tormame
võiflusse ning julgelt asume heiflusse
kogu maailmagi vastu.

Meil hinges põlevad nooruse aated
ja silmis tuiskavad tulised vaated. Ei
karda me kannatust, valu, mis sisaldab
võiflus ja elu.

Me, noored, oleme võimsad kui päi-
ke, kui taeva all sähvataav äike, mis
fökkideks lõikab taeva ja maa, või
nagu maru, mis mõllab ja iial rahu ei
saa.

Meil jõudu on otsata liifastes noor-
tes, ja nagu tormine meri, nii mässab
meil soontes veri.

Iga vähem kui aatom meis tuksub
rütmiliselt vägevat nooruslikku fümni:
elada, elada; elada nii nagu elab päike
kõrgel taevas, elada vabalt ja võim-
salf.

Kõike-saavutav jõud, taevani tuis-
kav elu, päikesena leegitsev hing, ning
võimsad taifed ja tulena põletavad
tunded — need on omased ainult
meile, noortele.

Tõesti, noorus on ülim aeg inimese
elus! Seepärast laulame fümni noo-
rusele, elule ja rõõmule.

Oleme noored; ei võiflust me karda,
vaid võimsalt me astume elule vastu.
Me haarame mõõgad ja tormame võif-
lusse, ning julgelt asume heiflusse ko-
gu maailmagi vastu.

Meil jõudu on otsata liifastes noor-
tes, ja nagu tormine meri nii mässab
meil soontes veri.

Me taifme elada, võidelda, ifaldada,
armastada, laulda ja fõisata, kuni veel
oleme noored!

Nr. 18.

Vastutav toimetaja: Ernst Raudsepp. * Tegev toimetaja: J. Neggo-Võsalo.

1925.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk t. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti ja reedeti kl. 1—2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad.

Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk. Üksik number 15 mk.

Üle öö on kõik uueks saand.

1. maiks.

Eeva Pälluri.

Õhtul jääb nutt õõmajale, aga hommikul on hõiskamine. Piibel.

Valge oli, — Öö see tuli, — tuli, mis ma võin?
Otsal kesköövalge vesi, silmis õitsva toome mesi,
ütles: „Õisi tõin!“

Väsind olin, — õue tulin, — käsi kokku lõin,
tähevihmas silmi pesin, — õisi lõhnan, — õitelt küsin:
Õied, kas ma võin?

Valge oli, — lõhnav oli, — õitel kastevett . . .
Õõl jujuksed hõbehallid, aga silmad nooruskallid
hõisk neis: „Kevadet!“

Nukker olin. Hämar olin. Ütles: „Kuula end!“
Tundsin: kaugel üle välja, kihutades tuhatnelja
möödus päevilend.

Mures olin. Udus olin. Ütles: „Vaata nüüd!“
Nägin: kaugel ruumi piirel elu möödus tuliviirel,
Elu, kuis ta püüd

Kahe kuristiku vahel, kahe neelutava vahel oli hele
joon.

Ühest Varjud tõusid: „Läki!“ Teise Varjud vaosid —
sinna lõppes joon... [äkki
Minus nuuksus. Minus mõtles. Minus vaatas: tähed
suured.

Minus vihvahtus*) ja — vardus**)! Minus ole-
misse haardus!

Mis siis? Eluiha juured.

Kirgas olin. Öö see naeris, naeris — mõistsin ma:
Palju õisi! Anna käsi! Anna käsi! Kahekesi
kergem lõhnata!

Anna käsi! Anna käsi! Väikse laulu loon:
elutööd ja kevadõnne! Kas on või ei ole homme! —
vahest otsas joon.

SEITSMENDAKS KARSKUSPÜHAKS.

Villem Ernits.

Tänavune karskuspüha omab erilise tähtsuse. See pole mitte ükski iga-aastaseks karsklaste jõudude ülevaatuseks, vaid see on ühtlasi ka jõudude koonduseks suuremate ülesannete jaoks tuleval aastal Eestis peetavate üleilmliste karskuskongresside puhul. Sel korral on kogu maailma karsklaste pilgud pöördud meie poole, ja selleks ajaks peab meil tõepoolest midagi olema, mida tõsiselt tähele võidaks panna.

Et aga üleilmlise kongressi puhul meie karskusliikumine tõepoolest rahuldaval järjel oleks, selleks peame kõik kaasa aitama oma jõudu, oskust ja võimisi mõõda.

Eriti on aga seda tegema kohustatud noorsugu, neil on kõige rohkem idealismi ja häid piilideid hinges, kes on veel kaugelt suuremal määral vaba alkoholist, kui vanem põlv. Noorsugu ongi kõige kergem võtta karskumõttele, ja seda peabki tegema, noorsoo enda kaastegevusel.

Meil on asutatud Eesti Noorsoo Karskusliit, kuhu kuulub vahest $\frac{1}{4}$ keskkoolide noorsoost ja väike osa

*) Vihvatama — sähvatama.

***) Vartuma — tugevaks kasvama.

rahvanoorsoost. See on aga liig väike protsent, sest noorsugu peaks kõik karske olema ja aktiivsest karskusliikumise otstarbest aru saama. Ideaaliks peaks siin olema 100 %, ja selle ideaali poole peame püüdma, kuigi see vahest ehk pole saavutatav täies puhtuses.

Selle sihi teostamiseks aidaku iga noor kaasa: kes on juba Noorsoo Karskusliidu kuuluva organisatsiooni liige, see aidaku uusi liikmeid võita noorsoo karskusorganisatsioonidele, kes aga veel pole seda, see astugu lähema noorsoo karskusorganisatsiooni liikmeks ehk tehku algatus selle asutamiseks, kui niisugust lähedal pole. Igasuguseid juhtnööre saab selleks Eesti Karskusliidust Tartus, Jakobi tän. 8.

Kuid mitte ainult liigete ja organisatsioonide arvus ei seltsa jõud, vaid nende tegevuses, nende karskusteadlikkuses. Seda tuleb igapidi arendada, selleks ära kasutades kõiki abinõusid, niihästi suusõnaliselt kui kirjalikult. Enne üleilmset kongressi tuleks igatahes korraldada ühed noorsookarskustegelaste kursused ühes

nõupidamistega, loomulikult rida kõnesid jne. Ka kirjanduslikke õppimisvõimalusi peaksid noored karsklased teravalt silmas pidama oma ilusa ajakirja „Vikerkaare“ kõrval, eriliselt Noorsoo Karskusliidu ajakirja „Kevadikku“.

Üleilmise karskuskongressi puhul tuleks korraldada pidulik Eesti Noorsoo Karskusliidu kongress ja sellega ühenduses pidulik üleilmne noorte karsklaste koosolek, erilise kutsutud osavõtuga meie naabrusmaalt, Soomest, Rootsist, Norrast, Daanist, Islandist, Lätist, Leedust ja Poolast. Selt koosolekult peaks Eesti Noorsoo Karskusliidu poolt võimalikult suuremal arvul osa võetama ja osavõtjad peaksid oskama vähemalt Saksa, soovitatav oleks ka Inglise ehk Prantsuse keelt.

Praegune karskuspüha peaks olema ettevalmistajaks 1926. a. kongressidele, ja need jällegi peaksid kujunema suureks edusammuks meie rahva lõpuliiklaskarskenemisel.

KRAMBAMBULI.

M. v. Ebner-Eschenbach'i jutustus.

Poolehoidu tunneb inimene küll igasuguste esemete vastu. Armastust aga, tõelist, mõõdumatut, seda õpitakse, — kui üldse — siis vaid kord tundma. Nii vähemalt mõtleb härra jahikonnaülem Hopp. Tal olnud küll palju koeri, ja hoidnud ta neid ka väga, kuid armas, see, mis öeldakse armas ning unustamatu, olnud tal vaid ainus — Krambambuli.

Ta oli ta „Lövi“ võõrastemajas Wishau's ühelt hulkujalt küttilt ostnud, ehk õigemini vahetand. Esimesest pilgust oli teda valland armastus koera vastu, mis kestis ta viimse hingetõmbeni.

Ilusa looma omaniku silmis juba, kes laua ääres tühja viinaklaasi ees istus ning peremeest söimas, et see talle enam tasuta teist ei tahtnud anda, kajastus kelm. Väike mehike, üsna noor veel, ja ometi nii kolletand kui kuivand õtu, punaka juukse ning hõreda punase habemega. Jahimehe kuub, arvatavasti jäänus mõõdunud ameti toredusist, kandis märgades maantee kraavides veedetud ööde jälgi.

Kuigi Hopp ilal meeleldi halba seltskonda ei liitunud, võttis ta ometigi istet ning algas kohe temaga juttu. Nii sai ta peagi teada, et see päevaraiskaja oma piissi ning jahitasku juba üsna peremehele olevat pantind ja et tal nüüd nõuks oli anda samuti koera. Kuid peremees ei tahtvat sarnasest pandist, mis toita tuleb, kuuldaagi.

Hopp ei lausund algul sõnagi sest muljest, mis ta koera nähes saand, laskis vaid pudeli hääd Danzigi kirsiviina tuua ning täitis hoolega hulguse klaasi. — Nii oli tunni jookstud kõik korras. Jahikonnaülem andis kaksteist pudelit samast joogist, mille juures kaup tehtud, hulgus andis koera. Tema auks peab tunnistama, mitte kõrgesti. Pannes nõõri loomale kaela värisesid ta käed nii, et näis, nagu ei saaks ta ilal selle toiminguga lõpule.

Hopp nootas rahulikult ning imetles endamisi fordat koera, hoolimata viletsast seisukorrast, milles ta oli. Kõige enam võis ta kaaks aastat vana olla, värvis sarnles ta kaabakale, kes teda andis, siiski oli tema oma paar tooni tumedam. Otsal oli tal märk, valge joon, millest vasemale ja paremale valgus peenikesi jooni, nagu kuusepinde. Silmad olid suured, mustad, hiilgavad, kasteselgeist, valvekollaseist ringidest piiratud, kõrvad kõrgel, pikad, laitmatud. Ning laitmatu oli kõik koeras, käppadest kuni peene ninani.

Neli elavat sammast, mis ka hirve keha oleksid kannud, ning palju tugevamad polnud kui jänese sääred. — Püha Hubertuse juures! Sel koeral pidid esivanemad olema soost, mis nii vana ja puhas kui mõnel Saksa orduriitilil.

Jahikonna ülemal naeris süda rinnus rõõnu pärast tehtud kauba üle. Ta tõusis istimelt, võttis nõõri, mida hulgusel lõpuks korda läks siduda, ja küsis: „Kuis ta nimi ka on?“ — „Teda hüütakse samuti kui seda, mille eest ta saite: Krambambuli.“ oli vastus. — „Hää, hää, Krambambuli! Nüüd tule! Kas tuled? Edasi!“ — Ta võis kaaua hüüda, vilistada, tõmmata, koer ei pannud teda tähele, pööris pää selle poole, keda ta veel oma isandaks pidas, ulus, kui see talle kaarjus: „Marssi!“ ning käsku tugeva jalahoobiga saatis, ning katsus ilka uuesti tungida ta lähedusse.

Alles pärast ägedat võitlust õnnestus härra Hopil omandada koera täieliselt. Kotiga seljas pidi teda viimaks viima seotult ning suu kinni topitud, kuni mõne tunni kauguses eemal oleva jahitüema majani.

Kaiks kuud kulus seks emne, kui Krambambuli pool-surnuks pekstult, okaskaelasidemega ketti panduna iga põgenemiskatse korral, viimaks tagus, kuhu ta nüüd kuulus. Siis aga, kui ta täieliselt allistund, milline koer ta oli! Ükski keel ei kirjeldad, ükski sõna ei mahuta ta tänuuse suurust, mille saavutas mitte ükski kohusetäitmisel, vaid ka igapäevases elus hoolisa teenijana, hää seltsijana ning tru u sõbrana ja kaitsjana.

Kaaks aastat mõõdus, siis ilmus ühel päeval krahviproua, ta leivaisanda naine, jahikonna ülema majja. Ta teadis kohe, mis see külastus pidi tähendama, ja kui ilus, hää daam algas: „Homme, armas Hopp, on krahvi sünnipäev...“ jatkas ta rahuliselt ning muheledes: „Ning siis tahaks krahvlik kõrgus härra krahville kingituse teha, ning olete veendund, mitte muu millegiga nii palju au teha, kui Krambambuliga.“ — „Jah, jah, armas Hopp...“ Krahviproua punastas häämeele pärast sarnase lahke vastutuleku puhul ning kõneles kohe tänu, paludes vaid nimetada hinna, mis tuleks maksa koera eest.

Vana jahimehest rebane oli väga alandlik ja seletas viimaks: „Krahvlik kõrgus! Kui koer lossi jääb, iga nõõri katki ei näri, äga ketti ei lõhu, ehk kui ta teda katki rebida ei saa, end ei lämmata neil katsel, siis

saavad krahvlik kõrgus ta niisamuti — siis pole ta mulle midagi väärt.“

Katse tehti, kuid lämmatuseni asi ei läind, sest krahvil kadus enne rõõm kangekaelselt loomast. Asjata oli teda katsutud võita armastusega, asjata taltsutada valjusega. Ta hammustas igati, kes talle lähenes, keeldus toidust, ja palju pole jahikaeral vaja — varises üsna kokku.

Mõne mädala pärast sai Hopp kutse, ta võivat oma koera viia. Kui ta siis viivitamata luba kasutas ja koera kôngist tõi, siis järgnes jälle nägemine täis otsatud hõiskeid. Krambambuli ulus meeletuna, hüppas üles, toetas esimesed ikpää oma isanda rinnale ning lakkus rõõmu pisaraid, mis voolasid vanamehe põskedelt.

Selle õnneliku päeva õhtul rändasid nad koos kõrtsi. Jahtkonnamülem mängis tohtri ning valitsejaga kaarte, Krambambuli lebas oma isanda taga nurgas. Vahet vahel vaatas see tema järele ümber, ja koer, nii sügavasti kui ta ka ei näind magavat, hakkas silmapilkselt kolle sabaga põrandale kloppima, kui talhaks ta teatada: „Olen siin!“ Ja kui Hopp unustades, otse hõiskena laulu algas: „Mis teeb ka mu Krambambuli?“ tõusis koer lugupidamis- ning auväärset ja ta valesid silmad vastasid:

„Ta ikäsi ikäib hästi!“

Samal ajal laastas kõige juhtunumal viisil, mitte ükski krahvil metsades, vaid kogu ümbruskonnas salakäitete. Nende eestvedajaks pidi olema keegi hulgas. „Punaseks“ hüüdis teda metsatõelised. Metsavahid, kes tal ju mitmel korral kannul olnud, polnud teda ometigi saand tabada. Ta oli küll juhtunum kelm, kellega kunagi olnud tegemist ausatel jahimeestel, pidi ka olema ise asjatundja, sest muidu ei oleks ta nii kindlasti osand linde otsida, ega pääseda nii osavasti igast lõksust, mis talle saeti.

Jahi- ning metsakahjud omasid kuulmatu suuruse, metsavalvajad olid suurimas ärevuses. Nii juhtus ka sagedamini, et vaesed inimesed, keda tabati mõnel tähtsusetul metsavargusel, valjuma karistuse said kui oleks süündind teisel ajal ning enam kui just õigustada võis. Suur kibedus valdas seepärast inimesi. Metsailem, kelle vastu viha kõige esimesena suundus, sai hulgana hää-tahdlikke hoiatusi. Rõõvkiitid, nii kõneldi, olevat talle vandund kättemaksu esimesel juhusel. Metsailem aga, äge, julge mees, lõi trulle kogu hoiatusjutud ning nõudis oma alamailt veel enam valjust.

Ühel suvihommikul kohtas Hopp metsailemat ta ringkäigul. See oli pärnade all pargi lõpul, mis piirdus krahvil metsaga ning kultuuride läheduses, mis küll metsailem meelsamini oleks piirand lõhkevate kuulidega.

Pärnad seisid just ilusaimas oites ning nende kallal oli parajasti tosin poisse ametis. Oravateri ronisid nad puie toredail okstel, murdsid oksid, millelendi nad ulatusid ja pildusid neid alla. Kaks naist korjasid oksad väledasti kokku, toppides neid korvidesse, mis ju üle poole olid täidetud lõhnava saagiga.

Metsailem käskis poisid puudelt raputada, hoolimata kõrgusest, millest nad kukkusid. Kuna nad vingerdades ning karjudes ta jalge ees roomasid, kes purustatud näoga, kes jalkust väljas ikäega, kes murtud jalaga, jagas metsailem ise omal käel naistele kõrvakiile. Teises meist tundis hõpp „Punase“ möräja. Korvid ning naiste rätid ja poiste mütsid pandiks võetud ning jahtkonna ülemalle kohuseks tehtud neid kohtusse viia, ei saand Hopp hoiduda pahaaimdusest.

See käsk oli viimne Hõpille metsailemalt. Nädal hiljem kohtas ta teda jälle pärnade all — surnuna. Metsailem lamas raiutud okstel, ots piiratud tiheda pärnaõitest vanikuga. Müts oli tal kõrval pärnaõisi täis. Ka jahitasku oli talle roimar jätnud, ta oli võtnud vaid padrumid ning toppind pärnaõisi asemele. Metsailema tore tagantlaetav püss puudus, ta asemele oli pandud villets püssilokk.

Kui hiljem tapetu rinnust leul, mis talle surma toonud, leiti, avaldus, et see just selle püssi käiku sündis, mis samuti oli pandud metsailemale mõnituseks oläle. Hopp seisatas kolledusest moonutund laipa nähes. Sõr-

me ei saand ta hügutada, ka aju oli tal kui halvatud. Ta vaatas ja vaatas ning ei mõtlend algul midagi, mõre pilgu järele hakkas ta vaid tajuma, ja sõnatu küsimus tõusis temas: „Mis on ometi koeraga?“

Krambambuli nuusutab surnut, jookseb meeletuna ta ümber, nina järjest maas. Kord vingub ta, kord ulub rõõmu pärast, teeb paar hüpet, haugub, ning näib, kui ürkkaks temas ammu surnud mälestus...

„Sia,“ hüüab Hopp, „sija tule!“ Ning Krambambuli kuulab sõna, vaatab aga oma isanda otsa suurimas ärevuses, ja — nagu jahtkonna ülemal viisiks öelda — ütleb talle: „Kas ei näe sa siis midagi? Ei haista midagi?.. Oo, armas isand, vaata ometi! Haista ometi! Oo, isand, tule, sija tule!..“ Ja puudutat koonuga jahimehe põlve ning hülib sageli ümbervaadates kui küsides: „Kas jälgid mulle?“ laiba juure tagasi, tehes katseid tõsta rasket laskeriista, seda liikata ning silu võtta, nähtavasti kaatsetes teda ära viia.

Värin käib jahimehel üle selja ning kõiksugu aimdused tõusevad esile. Et aga päämurdmine tema amet polnud ja ka mitte tema kohus ülemusele asja selgitada, ennem küll õudse leiu puutumata jätta ning otseteed kohtusse — minna.

Pärast, kui see tehtud ja kõik vormilised täidetud, mis kohus sarnaseil kordadel nõuab, kui möödind kogu päev ning osa õöstki, võtab Hopp, enne kui heidab magama, koera veel korraks ette.

„Mu koer“ ütleb ta, „nüüd on sandarmid jalul, nüüd on jooksu lõpmata. Jätame teiste hooleks tabada nurjatu, kes maha lasknud meie metsailema. Mu koer tunneb alatut hulgust, tunneb teda, jah, jah! Kuid seda ei vaja keegi teada, ma pole ütlenud seda... Mima hohoi!.. Ma peaksin sellesse loosse oma koera sisse vedama... Ei tule meelegi!“

Ta kummardus üle Krambambuli, kes ta põlvi vahel seisis, surus päled looma pää päle ning vastas ta tänumeelsele kallistustele. Seejuures ütles: „Mis teeb ka mu Krambambuli?“ kuni uni tast võidu sai.

Kümnendal päeval pärast metsailema surma, oli ta mõni tund millestki muust mõlend kui kättemaksust, toimides krahvil metsas puude märkimisega, mis pidid vältia võetama järgmisel raumisel.

Olles lõpul tööga, võtab ta püssi jälle öläle ning valib lähema tee ristil läbi metsa kultuuridele pärnade läheduses. Pilgul, mil jalgteele tahab astuda, mis läheb pikki pöökpuaeda, näib talle, kui kuulaks ta krabisevat midagi lehestikus. Varsi, selle järele valitseb ometigi sügav vaikus, sügav, kestev vaikus. Pea oleks ta arvand, et pole midagi tähelepanuväärset juhtund, kui mitte koer nii imeliselt poleks vaadand. Ta seisis püsti karvade, kaal pinevil, saba püsti, vaadates teraselt üht kohta aias.

Ohoo! mõtles Hopp, oota sa poiss, kui sina see oled! Lähed puu taha ning tõstab oma püssi kuke. Pöörasena peksis tal süda ja ta nii kui nii raske hingamine tahtis tal täiesti keelduda, kui korraga — Jumala ime — läbi aia — „Punane“ jalgteele astus. Kaks noort jänest rippusid ta jahitaskul ning ölal hästituntund jahirihmal metsailema tagantlaetav püss. Naljasa oleks nüüd kindlasti varjupaigast kõlvatu maha põmmutada.

Kuid nurjatuna pääle ei sihi kütt Hopp enne, kui ta talle hüüdnud. Ühel hüppel on ta puu tagant jalgteel ning karjub: „Anna alla, sa ära neetu!“ Ja kui salakütt vastuseks püssi ölal võtab, annab kütt tuld... Püss naksatab selle asemel, et paugutada. Lõig kava on ta sissepandud kapsliga tugend rōskes metsas puu najal — ta keeldub.

Hääd ööd, nii jääb siis suremine, mõtleb Hopp... kuid ei — ta on terve, ta kübar vaid lendab, haavleist läbi-augutatud, murule...

Teisel pole ka õnne, see oli viimne laeng ta püssis, järgmiseks võtab ta vaid padrumi taskust...

„Pääle!“ hüüab Hopp kähisedes koerale. „Pääle talle!“

Ja:

„Sia, minu juure! Sija, Krambambuli!“ meelitab teisalt õrn, täis armastust — ah, ammu tuntud hääl...

MAAILMA SUURVAIMUD — INIMKONNA KULTUURI EHTAJAD.

Shakespeare Inglismaa, Raffael Itaalia, Rembrandt Hollandi, Plato Greeka, Cervantes Hispaania, Goethe Saksa, Gustav Adolf Rootsi

Dante Itaalia, Mozart Austria, John Milton Inglismaa, Michael Angelo Itaalia, Edison Ameerika, Erasmus Hollandi, Columbus Itaalia

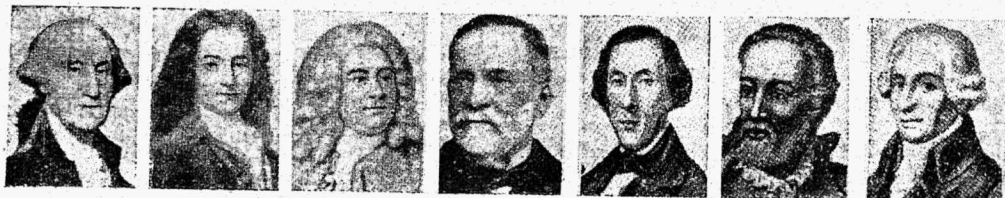
Bolivar¹⁾ Venezuela, Lincoln Ameerika, Aristoteles Greeka, Linnaeus Rootsi, Buddha India, Beethoven Saksa, Mohammed Araabia

Velasquez Hispaania, Isaac Newton Inglismaa, Confucius Hiina, Luther Saksa, Lord Lister²⁾ Inglismaa, Kaarel Suur Saksa, Cromwell⁶⁾ Inglismaa

Van Dyck Belgia, Mme Curie³⁾ Poola, Archimedes Greeka, Leonardo Itaalia, Socrates Greeka, Darwin Inglismaa, Jeanne d'Arc⁴⁾ Prantsusmaa

Washington Ameerika, Voltaire Prantsusmaa, Händel Saksa, Pasteur⁵⁾ Prantsusmaa, Hans Andersen Daanimaa, Magellan Portugaali, Haydn Austria

Igal ajal ja igal rahval on oma suurematud inimesed, kelle genius on kinkinud kogu inimkonnale uusi võrratuid väärtusi, — inimesi, kelle vaim on valgustanud vägeva lõkkena rahvaste vaimuelu, avades uusi teesid teaduse ja kunsti ilma; nad on tihti pannud kõikuma ja purustanud kogu endise ilmavaate, andes asemele uue toe. Kuid vaimuande kõrval on ehitatud neid inimesi veel miski muu, milleta ükski inimene ei saa olla suur — see on inimese kõlbline julgus, see julgus, mis sunnib teda kartmata välja astuma kas või kogu maailma kiuste, — see moraalne julgus, mis sunnib ennem surema kui loobuma oma tõearanagemisest ja selle tunnistamisest, — see kodanlik julgus, mis ehib mitme siin toodud suurvaimu pääd mätrikrooniga.

See pildilehekülj ei sisalda kaugeitki kõiki, kes on kaasa aidanud inimkonna kultuuri ehitamisel, ta vaid toob väikese näite, kuidas kõik maailma rahvad osa võtavad sellest tähtsamast ühistööst, panes igatüks oma kivi inimkonna tsivilisatsiooni ja kultuuri alusmüürisse. Tehkem ka meie seda!

¹⁾ Bolivar — Venezuela iseseisvuse saavutaja. ²⁾ Lord Lister — kuulus kirurg, antiseptilise haavasidumise meetodi ülesleidja. ³⁾ Mme Curie — raadiumi ülesleidja. ⁴⁾ Jeanne d'Arc — Orleansi neitsi. ⁵⁾ Pasteur — Pasteuri instituudi asutaja (kaitseingel marutõve vastu). ⁶⁾ Oliver Cromwell — inglise, Shotti ja Iiri ühisriikide protektor.

Koer aga — —

Mis nüüd sündis, sündis hulga kiiremini, kui seda saab jutustada.

Krambambuli oli tunnud oma esimese isanda ning tormas tema poole, kuni tee keskkohani. Sääli vilistab Hopp, ja koer pöörab ümber, „Punane“ vilistab, ja koer pöörab jälle, keereldes meeleheitel ühel kohal, ühtlases kauguses kütist kui ka salaküttist, ühtlaselt külgetõmmatuna ning seotuna...

Viljaliks keeldub koer troostitult tarbetumast heitlusest, teeb lõpu kahtlusele, kuid mitte piinale: haukudes, uludes, kõhnt maas, ketta vibunoolena pingul, pää kõrgel kui paludes taevast tunnistajaks oma hinge-piinas, roomab ta — oma esimese isanda poole.

Sel hetkel valdab verehüüu Hopi. Väriseval sõmil on ta asetand uue kapsli — ta sihhib rahulise kindlusega. Ka „Punane“ on laenu tema poole silhtind. See kord otsustab! Seda teavad mõlemad.

Kõlab kaaks pauku. Kütt tabab, salakütt on mööda lasknud.

Mispärast? Sest — tormilise kallistusega oli koer ta juure hüüand. — Ta oli väaratand laskmise silmapilgul. „Lojus!“ hüüab ta läbi hammaste, langeb ning ei tõuse enam.

Aeglaselt läheneb talle see, kes mõisnud ta üle kohtut. Sul on küllalt, mõtleb ta, igast haavliterakesestki oleks sinu jaoks kahtju. Kuid siiski laeb ta uuesti püssi. Koer istub ta ees, laseb keelel suust rippuda, lõõtsutab lühidalt ja kõvasti ning vaatab päält. Ja kui kütt valmis on ja püssi jälle kätte võtab, ajavad nad juttu, millest ükski tunnistaja sõnagi poleks kuulnud, kui ta ka surnu asemel elus oleks olnud.

„Kas tead, kelilele tina kuulub?“

„Võin arvata.“

„Jooksik, kohuse- ning truudusemurdija lojus!“

„Tõsi, isand, tõsi.“

„Sa olid minu rõõm. Nüüd on see mööda. Mul pole sinust enam ühtki rõõmu.“

„Arusaadav, isand.“ Ja Krambambuli heidab maha, surub pää esimestele väljasirutatud käppadele ja vaatab jahimehele otsa.

Jah, poleks see neetud loom talle otsa vaadand! Siis oleks ta kiire lõpu teind ning end ja koera hoidnud nii hulgast piinast. Kuid nii ei lähe see! Kes võib maha lasta sarnase olevuse, kes otsa vaatab? Hopp ümises poolitossina needeid läbi hammaste, riputab püssi jälle selga võtab salaküttilt veel moored jänesed ja läheb.

Koer jälgib teda silmiga, kuni ta kaob puie vaihele, tõuseb siis maast ning ta luust ja lihast läbitungiv häda-kisa läbibstab metsa. Paar korda keerleb ta ringi ning istub siis jälle surnu kõrvale. Nii leidsid ta kohtuvõimud, kes Hopi juhatusel õõ tulekul kohale jõudsid, et rõõv-kütti laiba üle vaadata ning ära toimetada.

Krambambuli taganes mõne sammu, kui tulijad juure astusid. Üks neist ütles jahtkonnaliidemale: „See on ju teie koer.“ — Ma jätsin ta vahipostina siia, — vastas Hopp häbenedes tunnistada tõtt. Kuid mis abi sest? See tuli ometigi ilmsiks, sest kui läip vankrite asetati ja ära viidi, sörkis Krambambuli norus pää ning longus sabaga jälle. Surnukambri läheduses, kus „Punane“ lamab, nägi teda kohtuteener veel järgmisel päeval hul-kumas. Ta tõukas teda jalaga ning hüüdis: „Käi koju!“ — Krambambuli paljastas hambaid ning jooksis minema, nagu mees arvas jahtkonnaliema maja sihis. Kuid sinna ta ei läind, vaid elas armetuna hulkujana.

Metsikuma, luukerena kõhnana, luusind ta kord küla lõpul vaeste asunikkuide omide ümber. Korraga sööstnud ta ilhe lapse päälle, kes viimse hüti ees seisnud kis-kund temalt ahnelt leivatükki, mida see näind. Laps jäänd kangeks hirmu pärast, kuid sääli hüüand üks väike koer majast ning haukud varast. See lasknud otsekohe saagi hammastest ning põgeneed.

Samal õhtul seisib Hopp magamamineku eel aknal ja vaatas välja silledavasse suviõosse. Siis näis tal, kui näeks ta teisel pool aasa metsaserval koera istu-vat, endise õnne asukohta pöörmatult ning igatsusega silmis pidades — ustavaim ustavaist, kodutu!

Kütt löi kinni luugid ning heitis voodi. Kuid viiru mõõdudes tõusis ta jälle, astus uuesti aknale — koera polnud enam. Uuesti tahtis ta puhkama minna, kuid uuesti ei leidnud ta rahu.

Enam ei jõudnud ta kannatada. Olgu see kiris on! — — Ta ei suutnud enam olla koerata. — Ma toon ta tagasi, mõttes ta, ja tundis end selle otsuse järele kui uuesti sündinuna.

Esimesel hommikupuhtel oli ta ju riideis, käskis lõunaga mitte oodata ning ruttas minema. Kui ta aga majast astus, pörkas ta jalg selle vastu, keda ta läind kaugelt otsima. Lõpmuna lebas Krambambuli ta ees, pää lävele surutud, millest üle astuda ta polnud enam julend.

Kütt ei unustand teda ialgi. Põlgud, mil unustas, et kaotand Krambambuli, olid parimad. Helgesse mõtis-kellu vajudes ümises ta oma tuntud: „Mis teeb ka mu Krambam...“ Kohikudes peatus ta sõna keskel, rapu-tas pääd ning sõnas sügaval ohkkel: „Kahju koerast!“

MAIMUINASJUTT.

M. Kyber'i järele H-a.

Oli kord maipõrnik; too oli sarnaselt kõigile mai-põrnikale tulnud ilmale maikuus, ja päike oli tol puhul paistnud nii heledasti ja kuldhiigeliselt, nagu paistab vaid kord aastas, siis kui ilmale tulevad maipõrnikad. Maipõrnik aga sest ei hoolinud.

„Päikesekuld pole söödv,“ lausus endamisi, „järe-likult, mis läheb see minule korda!“

Siis luges oma jalad, enne pahemal, siis paremal, ja arvas need kokku. See näis teda rahuldavat ja nüüd arutles, kas peaks ehk tegema katse edasi liikuda, või oleks see talle liig väsitav. Kolm tundi mõtiskles seda, siis luges veel kord üle oma jalad ja hakkas end aega-misi edasi nihutama, võimalikult aegamisi muldugi, et end mitte liialt väsitada, mõnutunne oli talle pääasjaks.

Pörkas siis korraga mingit pehmet olevust vastu,

millegi vastu, mis oli nii pehme, et pidi seda tingimata vaatama lähemalt. Too mingi lamas rohus musta samet-vestina, tal oli nelj väikest kühvlikest ja ta oli silmitu. Maipõrnika, kes veel ühtki mutti polnud näinud, huvit-as see piiritumalt, ta luges oma jalad veel kord üle ja siis läks käik ägeda rutuga otsepeed sametvestisse. Mutt sööstis kokkumull üles.

„Kas olete arust ära?“ karjus maipõrnikale näkku, „säärane ettevaatamatus!“

Maipõrnik naeris. Liig kentsakana näis talle, kuidas sametvest ärritus.

„Kas teate,“ ütles ninakalt, „kui ei koosneta millestki muust kui vaid sametvestist ja neljast väikesest kühvlist ja ollakse ka silmitu, siis peaks juba parem jäädama rahule.“

„Ärge kõnelge nii mõttetumaid asju,“ kõhistas mutt, hingetu vihast, „olete labane isik läbi-läbi!“

Ja seega pugese maa sisse, kuzia maipõrnik mõnusus ärevuses ja virgutatult jatkas oma teed. Lõpuks, kui saabus õhtu, jõudis tiigi ääre. Sääli istus kivil suur vana konn, üleni roheline ja üleni märg, too luges kuuvalgel ajalehte „Soomaa üldteataja“. Julgunud maipõrnikat ärritas süvenenud lugeja lai selg ja ta kõditas teda koguni tasakesi ja tigidalt oma katsumissarvedega. Konn äigas oma pikkade sõrmedega enda ümber ja sügas end ilma, et oleks ajalehelt üleski vaadanud, on ju „Soomaa üldteataja“ nii väga õpetlik ja väga ilusasti kirjutatud, ja säälijuures ei lasta end hääga tülitada. Maipõrnik aga jatkas püsivalt oma kõditamist, kuni konn lõpuks pahaselt pöördus ja rahurikkujat etteheitvalt silmitses. Et ta aga igapäev luges „Soomaa üldteatajat“ ja nii oli üliväga haritud, tundis ebaviisakas olevuses otsekõhe maipõrnika.

„Täna on esimene mai“, sõnas rahulikult, „see seisab ajalehes, siis ilmuvad need iselaadi elukad. Seevastu pole parata midagi.“

Ja jatkas siis lugemist ja sügas end kannatlikult, kui maipõrnik kõditas teda. Vaene konn oleks end veel kaua pidanud sügama, kui maipõrnik korraga poleks kuulnud midagi, mis tundus talle huvitavam kõditamisest; see kuuldus, nagu lauldaks hulga üllipeenete häälestega, ja too oli haldjate hõljulaul: huik väikesei haldjakesi valgeis särgikesis ja kuldsete kroonikestega kuldjuustes hõljusid käsikäes ringmängus ja laulsid. Konn ei vaadanudki sinna poole, seisis ju see kõik „Soomaa üldteataja“ päälkirja all: „Kohalik“. Maipõrnik aga ei tunnud midagi sellesarnast ja ronis nii kiiresti kui võis vahetama kummalist, mis nii haruldaselt laulis hulga üllipeenete häälestega. Hirmumult lendasid haldjad laiali, ainult üks jäi peatama ja silmitsema kentsakalt matikajat.

„Sinul on ju kuus jalga!“ hüüdis, „oled küll kindlasti mõnutud prints, ja ometi ootam juba nii kaua üht sarnast, et talle kinkida oma kroonikese.“

Maipõrnik vahkis oma kuut jalga, liigutas nõutuvalt oma katsumissarvi ja ei lausunud sõnagi.

„On ikka kindlasti mõni mõnutud prints“, mõtles haldjake, „tal ju on kuus jalga ja ta ei lausu sõnagi!“

Ja siis küsis: „Kas tahaksid mu endale naiseks võtta?“

Maipõrnik mõistis vaid, et talt küsiti, kas tahtvat

midagi, ja ta ütles: „Tahan süüa“, ja heitis enda seljakile.

„Küllap on vist liig mõnutud!“ mõtles haldjake ja andis talle süüa igasugu ilusaid asju, mida võib leida vaid haldjateriigis.

Kui maipõrnik oli söönud, istus haldjake ta kõrval ja otsustas kannatlikult oodata, kuni mõnutud prints oma kestat vabaneb. Ja kui kurekellad helisesid keskköökis, arvas haldjake, et see nüüd peaks sündima, ja valmistas talle kinkima oma kroonikest; maipõrnik aga ei kuulnud siniseid kurekellukei ega näinud kuldset kroonikest, lamas vaid seliti maas ja magas. See oli nii pööraselt igav, ja nii see kestis kõik päevad ja ööd. Põrnik söi kolepalju, ja kui kurekellad helisesid, jäi magama ja vaene haldjake ootas ja ootas.

Siis, kord öösel, juhtus midagi imetaolist: maipõrnik liigutas end, sirutas oma kuut jalga, liigutas katsumissarvi ja sai korraga tiivad.

„Nüüd vabaneb kestat mõnutud prints“, mõtles haldjake ja rõõmustas üliväga.

Ja otse siis, kui ta nii üliväga rõõmustas, lendas maipõrnik minema ja lõhkus seejuures oma kohmakate jalgadega kuldse kroonikese nii, et too purunes tuhandeks kulluks. Haldjakroonikesed on ju nii õrnad! Sääli siis istus nüüd vaene haldjake. Ei olnud tal mõnutud printsi ega kroonikest enam, mida talle kinkida — ja nii toetas siis näokese kätte ja nuttis kibedasti. Nutt kostis nii kurvalt, et konngi pööris silmad oma „Soomaa üldteatajalt“ ja vaatles haldjakest kaastundlikult.

„Ja, jah,“ sõnas õhates, „täna on viimne mai, see seisab ajalehes, siis lähevad need iselaadi elukad siit jälle. Seevastu pole midagi parata.“

Ja siis ikäänis ta mõtlakult teise lehekülje — lehitsemine on konnale kerge, ikuna tal nii niisked sõrmed — ja luges edasi.

Ka mutt pugese maapöüest välja ja ütles: „Oli aga labane isik läbi-läbi!“

Tõepoolest ei olnud aga maipõrnik ei labane isik ega ka mõnutud prints, vaid lihtsalt ainult tavaline maipõrnik, ja mõnelt isäraselt ei pea keegi haldjalaps ootama mingisuguseid muinasjutte ja ei pea talle kinkima oma kroonikest.

Ja mis sai haldjakesest? Tolle viis taevaia taeva ja tegi temast inglise keele väikese tiivaga ja lõhutud kroonikese asemele andis talle pühajliku hiilge ümber pää.

„Ei kirjuta keegi nagu jumal, kes pole kannatanud nagu koer.“

Marie v. Ebner-Eschenbach.

Armastus veel alati, sundis vastuarmastusele. Dante.

Halvad inimesed elavad vaid seks, et süüa ja juua; hääd aga söövad ja jooivad, et elada.

Sokrates.

*

S. Wörishöffer. Noorsoole toimetanud Victor Neggo.

18

Katuseluugist vahkis pääle teise vang'i maapinnale asetamist ühe sõduri tõbus nagu välja. „Rohkem selles pesas linde ei leidu, härra kolonel,“ hüüdis ta. „Kas pean ta põlema süütama?“

„Tasa, tasa!“ vastas kolonel. „Kas templi sissesäädest sääl midagi pole leida, mu pois?“

„Otsin kohe järele.“

Sõdur hüppas jälle alla. „Ilmatusuur nukk seisab siin!“ hüüdis ta mõne minuti pärast. Ohvitserid pidid tõsise meeolelu pääle vaatamata tahtmata naerma. „Toimeta see nukk siia, mu poeg!“ hüüdis kolonel. „Kinnitan sulle, et see on jumalanna Koli, vaata ette, et sa teda ei vigasta! Uuata ta läbi luugi välja!“

„See naisterahvas on selleks liig suur,“ teatas sõdur, „läbi luugi ei saa ta vaadata, ta tõukaks oma pää katki. Kas kiskusid seina maha või?“

„Katk tabagu sind! Tuli! Hävitus! Leegid!“ karjus üksiklane.

Kolonel noogutas. „Kiskuge aga pääle sein maha, lapsed! Selle koopa elanikule muretseme teise eluruumi, kust teda niipea vabaks ei lasta. Hoidke aga väärjumalakuju vigastamast, kas kuullete!“

Väljassõudjad aitasid kaasa ning juba mõne minuti pärast langes kerge õlgmattidest ja pambusest ehitus rusudeks. Putukatepilved lendasid igasse külge laiali. Pooltühi veekruus, üks kivi ja kuivanud juurtehunnik olid viletsa eluaseme ainukesteks tarbeasjadeks, kuid läbi kallitsvate prügimasside hiilgas kuld ja hõbe.

Nähtavale ilmus Bhavani hundilõugadega ja inimese päälust keega vastik kuju, kuldne ohvrianum ja tapakirves. Templi suurim pühadus, thugide kallim, väärustuslikum vara oli faringide küüsi langenud.

Esimesel hetkel vaikusid kõik. Ainult üksiklane märatses kui hullumeelne. „Maailm variseb kokku,“ karjus ta, „Vishnu, Vishnu, kus oled, et võiksin pugeada su rüü varju!“

Agaralt kaevasid, püherdasid sõdurid, kuni kogu neljameetriline väärjumala kuju teda katvast rämpsust maha vahastatud.

Nüüd oli nende usumäratsete tempel avalikuks tehtud, väärjumala kuju ja verekauss oma väarikuse kaotanud, Koli sulased vangis või paos — ainult härjapõlvlane nõid oma madudega oli suutnud enda päästa.

„See oli hääl leidus,“ ütles kolonel, „aga kuidas toimetame selle suure nuku? Kalkuttasse? Osa teist, mu vaprad poisid, jääb siia ja peab vahiti, kuma teised moonavankrid kohale toimetavad. See kõik läheb Briti muuseumi ja selle külge kinnitatakse laud pääl-

kõrjaga, et Tema Majesteedi grenadeerid kaheksakümne kolmandast riigemendist selle thugidelt ära võtsid. Nii, ja nüüd toimetage need kaks võllanägu laagri.“

Üksiklane ei tahtnud kohalt nihkuda. Ta kikerdas maas ja püüdis hammastega käerandme veresoont lõhki rebida, kuni ta viimaks kätest ja jalust kinni köideti ja väärjumala kuju kõrvale pikali heideti. Kui vankrid kohale jõudnud, võis ta ju nagu harilikku paki neile laadida.

Sen-Sen kuulis puuklemata käsku. Tema siidames elas ainult veel üks mõte. — tahtmine surra. Sahib Agarr'i paos ja Bhavani altar purustatud, seda oli rohkem, kui ta kanda suutis.

Pääle lühikest ainet vabas õhus alustati tagasi-marssimist. Richardi meeolelu oli võrreldes endisega palju kergem — teadis ta ju ometi, et härjapõlvlane elas ja ta enda abil oli päästetud. See rahuldas teda.

Kolmandal päeval lahkus Richard vanast kolonelist. „Sa avaldasid end vapra noormehena,“ ütles viimane, „pääsajalikul sinu abil oli meil võimalik thuge tabada; see ei pea sulle tasumata jääma. Tahan isiklikult sellest kubernerile teatada.“

Meie sõber tänas viisakalt ja siis toimetas ta üks vanker kindla kaitse all jälle tagasi misjonikülle.

KAKSKÜMNES SEITSMES PÄÄTÜKK.

Hondini surm. Jällegi Kalkuttas.

Isegugune vaikus lasus mitu ni elustatud ümbruskonnal. Aknad olid kaetud, laste häälid polnud kusagil kuulda. Väikesest puukirikust kuni suruuaia väravani lamas teel liili ja värsked oksid.

Richard'i siida tahtis seisma jääda. See kõik võis ainult üht tähendada, ainult üht ja hirmsat. — Tema äraolekul oli Hondin surnud. Meie sõber astus tasakesi väikesesse jumalakotta.

Altari ees nägi ta inimkuju seisvat. Üks käsi oli ümber samba põimitud, kuma teine tegevusetu alla riputus. See oli Oskar. Ta otsaesine oli puutahvlile vajunud, millele järgmised sõnad olid märgitud:

„Üles tõusma, jah illes tõusma saad sina, mu ihu, pärast liihkest puhkamist!“ —

Kõheldes, hingamist tagasi hoides astus ta lähemale. Nüüd pööris Oskar pää ja muutis veldi oma seisundit, ning nüüd nägi Richard, mida ta seni oli eeldanud.

Lahtises puusärgis lamas Hondin, silmad suletud,

käed rinnal risti, vaigukse rahu muldu nii kurval näol. Lilled keskele sängitatud, Kristuse altari ette lautsile asetatud, sarnanes surmu magajale, kellele unenägu ta igatsuse eesmärki avaldab, kellele ta vaikse käega paradüsi väravad on avanud.

„Milla suri Hondin?“ küsis Richard rõhutud häälel.

„Tunaeila. Kavatsese ta täna matta.“

Nad astusid üheskoos puusärgi juure, milles piibel Hondini pää all lamas. „Ta suri kristlasena,“ sositas Oskar. „Oo, ei kunagi oma elus ei unusta ma selle silmapilgu võimsat mõju, mil misjonär teda ristas ja talle ta uue kristliku nime andis, Johannes Emanuel.“

Richard kummardas üle surmu näo. Ta suudles tardunud huuli ja kuumad pisarad veeresid ta silmist.

Kui kibe, kui ittemata kibe on ometi jumalagajätmine puusärgi juures!

„Vaene Dshumbo,“ sosistas noor meremees liihkese vaheaja järele, „mis saab niid temast?“

„Hondin pärandas ta sulle. Ta palus sulle ta viimased siidamlikud tervitused üle anda ja palub sind teda mitte kunagi unustada.“

„Kuidas võiksin teda kunagi unustada? Aga Dshumbo ei või minu juure jääda, ja teda esimesele möödaminnejale miia ei võiks ma miski hinna eest. Õpetaja Körner saagu ta endale.“

Oskar noogutas. „See oli ka minu mõte,“ ütles ta, „siin oleks elevandist suur kasu ja sa võiksid kindel olla, et ta eest hästi hooft kantakse. Praegu peab misjonär kaugemais küilades asuvad kristlasi härjavankril külastama ja, kuhu see ei pääse, peab ta jala kõmpima. Hoopis mõnusam oleks tal reisida Dshumbo seljas.“

„Kohe tahan sellest lahkele misjonärite teatada. Ma pole teda isegi veel saanud tervitada!“

Parajasti aga astus misjonär ise kiriku ja sammus tummalt, väljasirutatud käega noormehele vastu, ta silmis säras pisar.

Richard muksus. „Oh, õpetajahärra!“ kogeles ta, „kuis saab Hondin mul puiduma!“

Helde naeratus kaunistas vaimuliku nägu. „Jah,“ ütles ta, „iseäranis sina, Richard, olid meie lahkunud sõbrale südamesse kasvanud, ta armastas sind nagu oma last. Kohe esimesel kohtamisel on ta sind hakanud armastama ja ta määras su ka oma pärijaks. Dshumbo on niid sinu omandus.“

Richard raputas pääd. „Oskar kõneles mulle juba sellest,“ vastas ta, „aga ma ei saa Hondini kingitust vastu võtta. Minu kodu on meri, peaksin siis vaese Dshumbo ära müüma ja seda ei tohi kunagi süünda.“

„Aga miks mitte? Just seda tabitski Hondin,“ Richardil pole isa,“ ütles ta mulle, „pole perekonda, kes ta eest hoolitseks või ta tulevikku kindlustaks, seepärast muutku ta minu elevandi Kalkuttas rahaks, siis kuulub talle väike varandus. Dshumbo on vähe-malt oma kümme tuhat rupiat väärt.“

Richard aga ei tahtnud sellest midagi kuulda. „Kütilap mina juba endale teenin, mis vaja,“ arvas ta, „loomu, keda Hondin nii õrnalt armastas, ei pea turul müütama ainult selleks, et ma humniku raha omandak-

sin. Ei, ei, õpetajahärra, meie hall jääb teie juure ja te lubate ainult ta eest muretseda seni, kui ta elab. Esialgul võib ta Thumoli juhtimisel teid oma teekonnal kanda, nagu ta meid seni on kannud.“

Misjonär tänas lahket noormeest, siis lahkusid kõik kirikust ja Richard jutustas oma reisi tagajärgedest. „Nõnda on siis loodetavasti viimased thugid laiali aetud,“ lõpetas ta oma jutustuse.

Pääle lõunat algas matus. Surmu kanti surmuajale, mõned mehed löid väikese kiriku kella. Laulu ja palvete saatel sängitati Hondini suurelik keha vaiksesse hauda.

Richard ja Oskar seisid alles hauakiinka juures, kui teised juba aegamööda külla tagasi liikusid. Niid, kus neil puudus Hondin, missuguseks kujuneb küll niid nende saatus?

Sii nad kauem jääda ei võinud, neil tuli Kalkuttasse tagasi minna ja laeva hakata otsima. Tallis mörgas elevant. Vaene Dshumbo! Ta igatses oma armsa peremehe järele, ta oli rahutu ja pelglik sest ajast saadik, kus aken enam ei avanenud, mille taga Hondini käsi teda veel viimasel elutunnil oli paitanud.

Nad itlesid talle lahkeid sõnu, meie kaks leinajat, ja ulatasid talle väikesi maustusi. Päev muutus pikaks ja tiijaks. Öhtul oli misjonäril noormeestega üksikasjaline läbirääkimine, mille lõputulemusena hiljem kiri Kalkuttasse teele läkitati, milles õpetaja tiit siäl asuvat ametivenda noortele meremeestele võimalikult Hamburgi, igatahes aga Euroopasse mineval laeval palus teenistust muretseda.

Möödus neliteist päeva, siis tuli vastus, et ainult üks Inglise kapten mehi otsivat. See laev läks aga esiteks Sumatrasse ning alles säält pidi ta kohvilaadungiga minema Liverpooli.

Richard noogutas. „Ükskõik,“ hüüdis ta, „valime selle laeva. Homme asume teele.“ Oskar oli sellega nõus.

Enne nende lahkumist jõudis veel kolonel Gordonilt kiri pärale, milles Richardile tänutäheks ta teenuste eest ilus summake läkitati.

Lähenes lahkumistund.

Richard ja Oskar seisid veel kord Hondini hauakiinka ääres, viimast korda oma elus. „Puhka rahu, Hondin! — Me ei unusta sind kunagi!“

Raskeks katsumiseks oli neile ka, kui pärast elevant reisivalmis misjonäri maja ukse ette ilmus. Keegi teine istus Hondini kohal — Thumol!

„Jumal kaitsku teid!“ ütles sügavasti liigutatud misjonär. „Meie teed lähevad niid lahku; aga kui teil kord on mõni vaba tunnike, siis kirjutage mulle mõni sõna! Kirj teilt on minu vaikses elus alati püüpäevaks.“

Nad lubasid seda, suudlesid lapsi ja raputasid kõigil täiskasvanul käsi. Edasi Dshumbo! Elu ei tunnilta midagi kestvut.

„Elage hästi! Elage hästi!“

Teist korda kandis Dshumbo oma laial turjal mõlemaid noormeht läbi Kalkutta väravate, kuigi seekord otsekohes „valgese linna“.

„Heiho!“ hüüdis äkki üks hääl, „heho, Dshumbo! Kust sina siis tulled, vana poiss? — Richard, Oskar, sääl te ju olete — tere päevast! Tere!“

Noor veekandja, täidetud nahkastijas õlal, lähenes neile joostes ning alles siis, kui ta üsna nende kõrval seisis, tundsid nad Togannah hääsiidamliku näo ära. Ühekorraga sirutasid nad talle oma käed vastu. „Tere päevast, sa pageja! Ka sa siis tol korral juba teadsid, et Keshub Agarri loss oli kägistajate ohvripaigaks?“

„Enam-vähem olin selles kindel,“ tunnistas ta. „Meie kiilas elasid ka mõned thugid ja nii mõnigi sõna tungis mu kõrvu. Andsin sulle ometi märku, Richard.“

„Seda küll,“ noogutas see, „ainult ei saanud sinu hoiatust kiasutada, mu armas Togannah! Aga muuhulgas, kuidas sul siin käsi nüüd käib?“ lüsis ta juure. „Mida siin teed?“

„Hm, teenin veekandjana päris kenasti ja olen oma saatusega rahul. Siin inglise pinnal võib vähemasti rahulikult magama heita ja ei tarvitse karta, et mõni roimar paljastatud tapariistaga su selja taga seisab. — Teie tahate nüüd muidugi jälle laevale teenistusse asuda?“

„Jah. Diamond Harbouris pidavat seisma inglise laev, mis siit Sumatrasse ja säält Liverpooli läheb — sellel olevat mehi vaja.“

Togannah noogutas. „Kas te toda meest tunnete?“ küisis ta.

„Ei, kahjuks mitte. Aga käesoleval silmapilgul ei jää meil muud valikut, peame seekord juba põrsa kotis ostma.“

Togannah raputas pääd. „Ei, seda te ei pea,“ hüüdis ta. „Kui teid poleks olnud, siis oleksin tookord merihohvrina tapama all pidanud langema, seda ma teile ei unusta. Veel täna rändan Diamond Harbouri ja muretsen teile tolle laeva ja ta juhi üle täpsed teated; pärismaalasele on selle ilseande teostamine alati palju kergem kui teile.“

Nad tänasid teda ja asusid ühe misjonäri tüttava eurooplase juure korteri. Sama päeva päälõunal lähenes neile jällegi raske tund — lahkumine elevantist. Thumol pidi nii kiiresti kui võimalik tagasi pöörama. Pärast mõnetunnist puhkust ilmus ta reisivalmis elevantiga õuevärava ette.

Thumol ulatas noormeestele käe. „Kas pean kõiki tervitama, vanu ja noori?“

„Jah, kõiki, kõiki! — Ela hästi, Dshumbo, sa vana ustav sõber! Ela hästi, vanake, ela hästi!“

Richard kaisutas halli hiiglasel fontil, nagu kaisutatakse lahkuvat sõpra.

Indialane viipas neile veel kord jumalagaajamiseks, siis hakkas Dshumbo hikkuma. Richard ja Oskar jälgisid neid oma pilkudega, kuni nad tänavanurga taha kadusid.

Hilja õhtul tuli Togannah. Ta teatas, et parklaev*) „Elisabeth“ olevat ilus, kiire käiguga laev ja Mr. Vaughan, selle kapten, tubli meremees. Laeval oli

koolera mõllanud. Niiid olevat aga laev puhastatud ja kapten otsivat uut meeskonda.

Togannah sai tänutäheks kaunikese jootraha, siis jätsid meie sõbrad temaga jumalaga. Kuna misjonäri ametivend kapten Vaughaniga juba oli kõnelnud, palgati nad juba järgmisel päeval madrustena laeva.

„Elisabeth“ tegi korrapäraseid sõite Inglismaa, India ja Sumatra vahel. „Võib olla,“ arvas kapten Vaughan, „oleme umbes ühe aasta pärast jälle siin, siis võite puhkust saada ja oma kahe- ja neljajalgseid sõpru misjonikiiilas kiilastama minna.“

„Võib olla.“

KAKSKÜMNES KAHEKSAS PÄÄTÜKK.

Malailane Palo.

Ilus sihvakas laev lendas monsunist*) aetuna läbi vahutavate laine, ning ammugi juba oli India manner silmapäriselt kadunud. Kuna mõlemi noormehe mõtted seni teatud kojugatsusega tagasi misjonikiiilas, elevantjuhi haia ja Dshumbo vägeva kuju juure olid rännanud, hakkas nüüd nooruslik rõõm uuduse ja jaheda, elustava mereõhu mõjul jälle aegamööda oma õigust maksuma panema.

„Sina“, hüüdis Oskar, „mul on säärane tundmus, nagu ei saaks ma sellest ümbruskonnast enne lahkuda, kui nurjatu Devitshandiga oma lõpuarve olen teinud. See pagan peab oma kuriteo eest karistust kandma ja mulle Mr. Gouldi kaitikese tagasi andma.“

Richard naeris. „Võib olla asub see vana kast Sumatra all ankrus,“ vastas ta, „siis võid sa ta kaptenile sõja kuulutada.“

„Seda ma ka teen. Devitshand peab üles poodama. Kui teda poleks olnud, siis oleks mu vaesed vanemad viimaks ometi ka kergemaid elupäevi näinud; Mr. Gould oleks minu enese ja kõigi teiste nooremate laste eest hoolt kannud — jah, seda ta tahtis.“

Nelle sõnule järgnes vaheaeg, mille kestes Richard ühele mehele järele vaatas, kes suurt korvi kandes parajasti üle laevalaie sammus. See oli keegi malailane, tiise, laiade õlgadega mees, kelle süüsmustad silmad samavärviliste, kaledate, näkku ripnevate juuste alt läbi välgahtasid, keegi pärismaalane Nikobari saartelt**) ja laeval kokana ametis. Palo kõneles ainult kõrge-vajalisesemat, ei sõbrustanud ühegi madrustega ja näis üldiselt olevat õige tigea loomuga, kuid ta silmad nägid kõik.

„Ma ei sallin teda,“ sosistas Richard, „tal on valelik pilk.“

„Aga ta keedab suurepäraselt — ja see on meie jaoks pääasi.“

„Eriti veel raske töö junres neis tormirikastes vetes!“

„Nad läksid lahku, üks, et teenistust mastidel korda saata, teine vanu purji paikama. Kapten Vaughan oli väga lahke peremees, aga ta nõudis korrapärasust ja

*) Monsun — korrapärane Aasia kallastel suvel mereelt, talvel maalt puhuv tuul.

*) Nikobari saared — India ookeanis, 1651 ruutklm., 6000 elanikku-malailast.

*) Parklaev — kolmemastiline purjek. Kalkes esimest masti raadega (põikpuudega), viimane — kahvelpurjega.

võis hirmsasti vihastada kui silmas mingit lohakust. Sel põhjusel meeldis talle malailasest kokk väga, mida ta ka sellele ühtki tunda andis.

„Palo on täpne, nagu hää seinakell,“ ütles ta kord. „Kellalöögiga on toit valmis ja alati suurepäraselt valmistatud. See mustapäälise jõmpsikas meeldib mulle väga.“

Mr. Nesbitt, esimene tiirimees, raputas pääd. „Palo alati suletud huuled näivad varjavat mingit saladust.“

Kapten naeris jutuaajamist sama aine pääle jätkamata ja hakkas ilmast kõnelema.

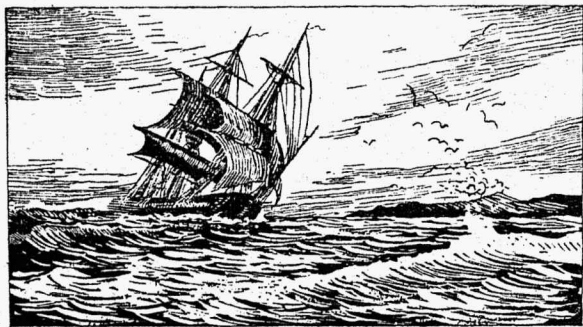
„Laske ööseks,“ ütles ta, „kõik purjed kõrvaldada, Nesbitt, saame vist jälle kord hää mütsitäre tuult.“

„Jah, sir!“

See käsk täideti osalt, osalt tehti ettevalmistusi selle teostamiseks. Siinged pilved ajasid tuhatuulija üle taevavõlvi, tihe vihm tolnas madrustele näkku ja nagu kurjast vaenlasest tagaajetu, tormas parklaev läbi sise-sevate, kohisevate voogude.

Vahete-vahel peksis iseäranis kõrgeleulatav laine üle parda, ja hommikul olid kõik käed ametis, et sünnitatud vigastusi kiiresti parandada.

Võimatu ilm!

Ilmatukõrged murdlained piitsutasid siin-süäl piklikku, paljast randa, millel lugematult linde pesitses, siis matsid vaht ja voogudevahing kõik oma valgesse, õõtsuvasse loori, ja kapten pühkis parema käega aegamööda üle oma tõsise näo.

„Jumalale tänu, jälle ühest neist ohtlikest kaljusaartest mööda!“

Ühel vihmasel ja äkki külmaks muutuvail ööl paisus tuule möllamine tormiks. Oli nii pime, et kahe jala kaugusel enam vähematki näha ei olnud. Kõik laternad lendasid puruks. Mis kinni needimata ja naelutamata, paisati üle parda.

Kuid seegipoolest naeratas kapten Vaughan. „Nüüd oleme väikesest, kardetavaist saartest mööda,“ ütles ta, „kõhutagu torm meid nüüd täie ajuga Sumatrasse — selle vastu pole mul midagi öelda.“

Paljastatud mastid sirutusid pimedusse, ähkides ja nagisedes paindusid kõled.

Vaevalt keegi meeskonnast suutis magada. Kõigi süüdamed põksusid kiiremini selle õudse sõidu ajal läbi õõnsa, nulliva mere.

Äkki, pääle keskööd, kõlas laevataelt müürisev kära, mis kestis lühikest aega ja lõppes vette sulpsatamisega.

Mingi raske asja oli torm üle parda pühkinud.

„Need võtsid olla ainult meie jõogiveetankid*),“ sosistas Richard, kelle koika meeskonnaruumi ukse lähedal asus. „Kena lugu!“

Samal hetkel riivas mingi võõras olevus ta nägu. Ta haaras selle järele, kuid käsi sattus tühjusse. „Kes siin on?“ hüüdis ta valju häälega.

Ei mingit vastust.

„Kes peaks siia tulema?“ arvas keegi meestest. „Polnud ju ka ühtki sammu kuulda.“

„Ükskõik. Minust läks keegi mööda.“

Selle lühikeste kahekõne ajal lamas malailane Palo oma kois ja ta krapnikult kokkusurutud huultel mängles kahjurõõmus naeratus.

Laev ähkis kõigis needides. Linnud kriiskasid ja torm ulus.

Päikese tõusu ajal tasanes nagu harilikult maruline torm; kuid eelmise hädaohu asemele oli tekkinud uus. Mõlemad veetankid olid kadunud.

Laevas polnud ühtki tilka vett! Mis nüüd?

Kapten tampis vihasele jalaga. „Poldid peavad hoolitult olema kinnitatud olnud,“ hüüdis ta, „pagan võtku teie lohakust, te laiskvorstid!“

„Edasi!“ jätkas ta, „tooge kõik vaadid ja pudelid ruumest välja!“

Kui õhtul Suur-Nikobari saar silmapiirile kerkis, käskis ta selle juure ankrule minna. Ühtlasi anti meeskonnale käsk vaadide ja pudelitega maandumiseks valmis olla, et saarelt jõogivett minna otsima.

„Palo!“ hüüdis kapten.

„Sir!“

„Kas sa sellelt saarelt pärit oled?“

Malailane raputas pääd. „Ei, sir, minu vanemate hürtsik asus Katshalli saarel.“

„Nõnda ei või sa siis neile madrustele juhatada, kust nad jõogivett leiaksid?“

„Ei, sir!“

Kapten ja Mr. Nesbitt vahetasid kiire pligu. „Noh, kas näete nüüd!“ ütles ühe, ja — „Ma pole veel sugugi veendunud!“ teise omal.

Palo võis lahkuda, oma betelit näsida ja ristis käsi-vartega oma kastil istuda. Kuna vesi puudus, polnud tal midagi teha.

Õhtu saabumisel algas tormi laulmine ja vingumine ühesil.

Parklaev käänati bakki*). Hatastamatult rebisid vood sihvakat laevakere kord edasi, kord tagasi, kuni viimaks janu ja ootusepiinade aul jällegi uus hommik koitis. Kannis lai jõgi voolas metsaga kaetud mägede vahelt välja ja suubus merre, kuna veealustest kaljudest vaba laht tema varjul võimaldas ankrule minna.

Mr. Nesbitt lasi ruõlema suurtiiki otsad kalda poole käänata ja kuus kuulipriisi valmis panna. Üks pool meeskonnast pidi suures paadis vaadide ja ämbritega maanduma, kuna teine pool laeva kaitseks kohale jäi. Palo jäeti sootuks tähele panemata.

Teda näis kogu see asi ka hirmus vähe huvitavat.

*) Tank — suur, kinnine anum.

*) Osa purje käänati vastu tuult nii, et laev enam-vähem kohale jäi püsima.

Kallas avaldas vaigse rahu ilmet. Nepid ja türi-
linnud olid kuni alla veepiirini oma pesi ehitanud, suu-
red sisalikud soojendasid end noore päeva paistet ja
kilpkonnad rändasid roomates kaldaliival ringi. Kõrge-
mal algas mets oma lugematute suuremate ja väikse-
mate loomadega, papagoide, ilusate kanade, tuvikeste,
suhkrulindude, fasaanide ja paabulindudega, samuti ter-
vete ahvide, metsikute kasside ja muu vähema röövloma
karjadega. Vallitumad lilled ja puuviljad kasvasid igal-
pool nõnda, et vähemalt põletavat janu kuidagi sai vai-
gistada.

Pääsi aga, vesi, puudus esialgul sootuks, sest meri
uhtus väikese jõe suhu nii vägevaid laineid, et nende
soolane vesi kaugele maa sisse tungis ja kogu jõevee
tarvitamiseks kõlbmatuks muutis.

Palo istus ikka alles ristis käsivartega oma kasti
otsas ja naeratas omaette.

„Kas sel saarel asub palju elanikke?“ päris kapten
tema käest.

„Ei tea, sir.“

Mr. Nesbitt vaatas talle teravalt otsa, „Kes mõ-
lema veetanki poldid alustelt välja on tõmmanud, seda
sa vist muidugi ka ei tea, mis?“

„Ei, sir!“

Midagi saatamlikku pesitses ses mõnutsemises, mil-
lega Palo kuumaverelisele schotlasele silmi vaatas.

Mr. Nesbitt patsutas lahtise käega suurtiikki, „Aga
neid loomi tunned muidugi, eks ole, lontrus? Hoiä end
valgeid mehj välja kutsumast!“

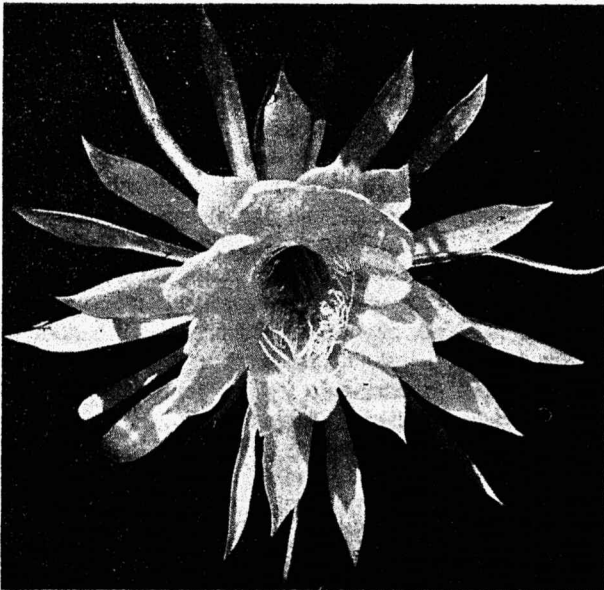
„Tüürimees,“ vaigistas teda kapten, „ta pole ju mi-
dagi teinud!“

„Ükskõik, tal on aga eht võllaroa nägu ees.“

Palo muigas oma vastikut naeratust edasi; ta näsis
betelit ja vahtis kalda poole. (Järgneb.)

ÖÖKUNINGANNA.

Dr. H. Welten'i järele H-a.

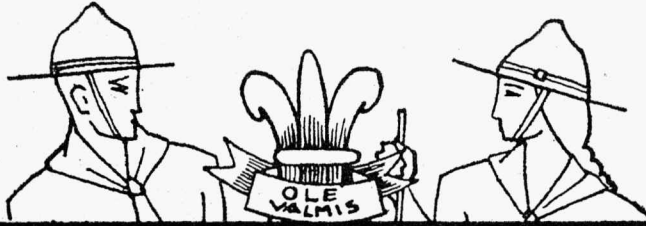
Öökuninganna (*Cereus grandiflorus*). Avanenud õis.

Väga mitmeladilised on kaunistavad mustrid kirjul
lillevalibal, millega end ehib emake maa. Põhjas on need
enamasti vaid rohelistel murupinnad silmapaistmatute
aasataimedega; kuid mida kaugemale lõunasse, seda vär-
vitorredamaks muutuvad taimed, kuni lõpuks niiskesoojas
troopika õhkkonnas kujunevad suurepäraseiks kunstitöö-
deks, mille kõrval kõik inimeste kunst näib koguni man-
netu. Imetaoliselt ilusad on palavvööde orhideed, kaunis
ja majesteetlik on *Victoria regia* Amatssoonijões. Kuid
ilusaimaks kõigist lilledest maakeral jääb omelt imekena
kaktus: *Cereus Grandiflorus*, mis rahvasuus õigusega
kannab aunime — öökuninganna.

Põhja-Ameerika Ühisriikide vihmavaeses lõuna-lää-
ne osas, Meksikos ja Lääne-Indias, eriti Antillisaartel,
tunneb suurepärane lillekuninganna ja ta nägus õde
Cereus nocticalus end kodus. Neid mõlemaid kasvata-
takse — eriti inglise triiphononetes — laialdaselt, kuna nad
taimede ja seemnete varal toivas liirvases piirnas end
edukalt lasevad kultiveerida. Kõige paremini aga kasvab

taim siiski väljas, vabas looduses. Kui Lääne-India merel
pääke ammu juba on loojenenud ja üle väljate laotub
sügav õõ, kui inimene ja loom puhkavad rahulikku und,
siis avab — tund või kaiks enne keskööd — cereustaim
oma suure karilka. 18 kuni 20 sm. on suured kiirte-
kujuhulised õied, hiiglaõied, mille õilmelehed välisküljelt
kuld kollased, seespoolt aga helendavad hõbevalgena.
Peent hääd vaniljelaadi lõhna hoovab suurepärasest lille-
õiest, mis jääb avatuks kuni kolmanda hommikutunni ja
läheb kinni alles siis, kui taevavõlvi läbibstavad esimesed
päikesekiired. Ja igatiis neist imetaolisist õitest, mida
igal cereustaimel kümme kuni viisteist, puhkeb vaid kord,
ainult üheksaiksaks ööks. Ja kui tal sel ööl läheb
korda meelitada juure mõne putuka või õõliblika, on ta
õilmenupp viljatud. See moodustub hiljem viljaks, paka-
varreliseks, kollaseks, hapukalt maitsevalks marjaks, mis
sisaldab palju seemneid. Seeme tungib mulda ja võrsub
säält uneks cereustaimeks mahlaka paksu tüve ja leh-
tedega, mis kujunenud teravaiks okasteks. Nöörtaolised,
laialihargnevaiks oksteks moodustuvad ronivad juured
kuhjurvad pöösastena ja seovad painduvat vart kaljuga,
millesse enda kinni imevad nende peened niidikesed. Pää-
le ronivate juurte kasvatab tüvi ka tugevaid imemisjuuri,
mis risti ja põiki laiadi jõoksevad, paiguti koonduvad võr-
kudena, kasvavad mitme meetri pikkuseks ja piüüavad
endasse vee, mis kaljude vahelt alla nirisemas.

Kandilise ja oksteriikka tüve tihedat mahla tarvita-
takse Meksikos abinõuna veetõve vastu ja ussirohuks.
Ka kõõlab ta väliseks erutusvahendiks. Õied ja õilme-
nupud aga lõigatakse ära ja neist keedetakse ekstrakti,
mis pidavat aiatma südamehaiguse vastu. Nii kasutab
pärismaalane cereustaimet päämiselt anstirohuna, kuna
võõras, kes öövaikusel esimest korda näeb hõbevalgena
hiilgavaid suuri lilleõisi, vajub härdusse selle muinasjuru-
liselt kauni nähtuse ees. Kuid valuline mõte võib tekkida
keset härdat imetlust: kui koidab hommik, ilma et putu-
kaas õieks kiitlastanud lille, sullee see oma õiekarika jälle,
sullee selle, et seda ial enam avada, et närtsida. Sest
ainult üheksaiksaks ööks avaneb cereusõis. Ja kui too
ainsam kord osutus asiutumaks, siis oli asiata loodud nii
palju ilu ja tarbetumalt pidi see jällegi kaduma. Mitte
inimeste jaoks ei avane pärani öökuninganna imetaolised
õied, mis on kaunistad kõigist lilledest maakeral. Ainult
putukate jaoks ehib end taim, lihinägeliste loomade
 jaoks, kelle jaoks looduse tore meistriteos on vaevalt mi-
dagi muud kui ainult valge laiguke õõs, mille poole teda
meelitab magus lõhn lootusega sääl vahest ehk leida piä-
sakese mett, mis temale näib kaunim kõigist maailma
varandusist.

MEIE SKOUIDID

III ÜLERIIKLINE EESTI SKOUIDE KONGRESS.

H. P.

5. aprilli hommikul oli iga tartlane üllatatud suurest skoutide hulgast, mis liikus Riiu tänaval Treffneri gümnaasiumi suunas — selle olid tänava skoidid valinud oma igakaheaastase kongressi asupaigaks.

Ruumides kihas rõõmus skoutlik elu. Palju oli sääli näha ja rääkida teistele kokkutulnud skoutidele. Vastavatel õlalindidel skoudivormil võis lugeda pea kõigi Eesti linnade nimesid, isegi mitmed maarihmade esitajad kavatsesid sääli oma skoutlikke teadmisi laiendada. Kongressi saal mahutas vaevalt selle rõõmsa noortehulga, sest mitte ükski äravalituile, vaid ka igale skoudile võimaldati säälolek, nii oli noori arvu poolest 500 saadi kogunenud.

Avamine.

III üleriiklise Eesti skoutide kongressi avas E. sk. mal. päästaabi ülem hra Hünerson. Nähtava häameelega tervitas tema, olles ka ise skoudivormis, seda suurt skoutide hulka. Kongressi sihtjooneks oli määratud skoutluse edendamine ja tema arenemise õigele skoutlikule teele juhtimine — ühe sõnaga skoutliku vaimu saavutamine. Avamiseks lauditi skoutide traditsioonilist hünni „Eestimaa, mu isamaa“.

Kongressi juhatusse valitakse üksmeelselt skoutmasterid Paalmann (Tallinnast), Kõks (Tartust) ja üliõpilane Paal (Tartust). Sama kiiresti möödub sekretariaadi valimine, ja kongress võib oma tööle asuda.

Tervitused.

Esimesena tervitas seda noorte kogunemist haridusminister hra prof. Rahamägi riigivanema, vabariigi valitsuse ja haridusministeeriumi nimel. Tema soovis skoutidele hääd edu, jõudu ja piisivust nende kõrgete ideaalide saavutamiseks. Kongress kuulab teda piissti seistes ja avaldas elavat rõõmu valitsuse tähelepanu eest skoutidele. Järgnes tervitus sõjaministeeriumi esitajalt, kollektiiv Maserilt, kes oli sõjaministri ülesandel skoutlusega tutvunema sõitnud. Pääle selle ütlesid tervitusi skoutide põhimõtete järele töötava naisorganisatsiooni — guide'ide esitaja, skoudi sõprade seltsid, üksikud maakondade malevad, akadeemiline skoutide selts, skoutide tublimad juhid — skoutmasterid j. t.

Kirjalikult ja telegraafi teel oli saabunud hulk tervitusi, neist üks härra riigivanem Jaakson'ilt, saadik O. Kallaselt, Läti skoutidelt j. t.

Eesti skoutide III üleriiklisest kongressist osavõtjad.

Keskel Tartu sk. mal. vanem h-ra dir. K. Treffner (1), E. sk. mal. päästaabi ülem h-ra J. Hünerson (2). Kongressi juhatus: skm. H. Paalmann (3), üliõp. A. Paal (4), skm. J. Kõks (5).

Kongressist osavõtjad.

Täieõigusliste liigetena võtsid kongressist osa: E. sk. mal. päästaap, skoudi sõprade liit ja seltside juhatused, malevate staabid — need kõik olid vanemad isikud, kes asja eesotsas seisavad ja noorte tegevusele tarviduse korral oma nõu ja jõuga on abiks. Skoutidest olid kõik Eestis olevad skoutmasterid, akad. skoutide seltsi ja ajakirja „Eesti skoudi“ esitaja ning kõik skoutrühmade päälitkud ja igast rühmast üks valitud esitaja.

Samadel alustel võisid sõnaõigusega osa võtta kõik skoudid, guide'id ja Eestis töötavad teised skoutlikud organisatsioonid („noorsepad“).

Aruanded.

Selget pilti skoutide tegevusest andsid aruanded. Neid kanti ette E. sk. sõprade liidult, päästaabilt, maakonna sõprade seltsidelt ja malevatelt, skoutmasterite kogult, kelle korraldusel ka kongress kokku kutsuti, ajakiri „Eesti skoudilt“, akad. sk. seltsilt ja sk. kirjasuühisuselt. Aruannete põhjal võis näha, et just noored erilise huvi ja vaimustusega asjast osa võtavad. Liigete

arv on E. sk. malevas praegu 1350, pääle selle guide'id ja iseseisvalt töötavad Vene skoudid. Igalpool on ka seltskond ja vanemad sõbrad oma hää nõu ja jõuga abiks olnud, moodustades iga maakonna maleva juures sk. sõprade seltsid.

Esimesena refereeris skm. Tederson skoutliku tegevuse sihtjooni lähemas tulevikus, peatudes lähemalt meie praeguse skoutide liikumise kuju juures ning leides, et see on vastuvõetav. Ainalt tuleks lähemas tulevikus mõnd ala rohkem elustada. Skoutliku vaimu siivendamiseks Eestis tuleks korraldada laiemadatuslikke kogumisi pidustuste, ühiste laagrite, manöövrite, külastäikude ja võistluste kujul; saata Eesti skoute väljamaale skoutlusega tutvunema ning võimaldada neil osavõttu väljamaalaste eeskujulistest laagritest ja pidustustest; korraldada skoutidele kursusi ja loenguid mitmesugustel erialadel, sääljures neid vastavalt Eesti oludele ümber korraldades; äratada huvi looduse tundmaõppimise ja laagrielu vastu ja õhutada skoutliku kirjanduse väljandmist, eriti skoutliku ajakirjanduse levimist.

Üliõpilane Kasak selgitas lähemalt vahetordi skoutide ja teiste noorsoo organisatsioonide vahel.

(Järgneb.)

VAADE PRAEGUSAJA SPORDILE.

T. Andresson.

Selle ajakirja veergudel tahan väljendada oma vaateid kehalisele kasvatusel, mis praegu kõigis kultuurimaades üldkasvatuses väga arväärt koha on omandanud. Praegusaja inimene ei tohi enam modernspordi pääle nii vaadata, nagu seda tehti alles mõnede kümnete aastate eest, millal spordi ülesannet nähti lihaste kvantitatiivses väljaarendamises. Hääd juhatus selleks näisid pakkuvat Mülleri, Sandon'i Proscheki ja teiste kambisüsteemid. Lühikese aja saavutati hääd edu ja igaiüks oli veendunud oma edusammest, olles kindel seeläbi saadud suure terviselises kasus. Arendamine sarnasest ühekülgsest kambigümnaastikast, mis kahjuks ainult lihaste kasvu suurendab, ei rahulda enam küllalt meid, kes meie elame kahekümnendal aastasajal. Siin on meile appi tulnud teaduslikud uurimused kehalise kasvatusel alal, mis veel hoolega kestavad ja üllatitki uusi tõsiasju igasugustelt spordialadelt esile toovad. Sarnaste teaduslike uurimuste tagajärjel on tulnud otsusele, et kehaliste harjutuste väärtus seisku kogu inimorganismi tervendamises. Organismi pääjõuallikaid, süda ja kopse, peetagu silmas esimeses järjekorras. Kogu harjutustel olgu õige pädagoogiline ja bioloogiline alus, ja harjutused ise olgu sarnased, mis loomulikud etuavaldused ehk otsekohesed teisendid sellest.

Praegusaja kõige uuem vaade spordile on kui ühele tähtsale kasvatusfaktorile. Praegusaja tsiviliseeritud elu, mis inimest ikka rohkem tõrjub eemale loodusest ja loomulikust eluvõist, on endaga suuresti kaasa to-

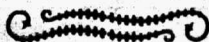
nud moraalse tasapinna languse. Alalised elumõnustuste otsimised kaasaskäiva alkoholi ja nikotiini mõjul muutuvad viimati eluhullustuseks, millele enam piiri ei suudeta panna. Märgatakse suurt vaimlist kokkuvarisemist nii mitmes tsiviliseeritud ilmas.

Sarnase negatiivse etuavalduse kõrvaldamiseks otstitakse uusi teid ja tegureid, ja seda ongi leitud spordis. Häaks eeskujuks on siin kõigile inglise rahvas, kus juba mitu aastasada laiemas kihtides sporti harastatakse, millela praegune inglane ei oskakski elada, mille tulemusena võib konstateerida hääd rahva tervist.

Juba lapse juures, kelle hingeelu nii kergelt väliste mõjude varal võib juhtida, äratatakse huvi elava looduse ja selle elu vastu, mis end selles väljendab. Laps juhtakse mänguväljale, metsa ehk vee ääre, kus ta huvi mängude ja kehaliste harjutustega kütkestatakse. Kõik see lõbu ja mõnus, mis ta nii nooruseas on kogunud, ei kustu temas ka täiskasvanuna. Seda näitab meile inglane, kes ka halli päi ilmub mänguväljale.

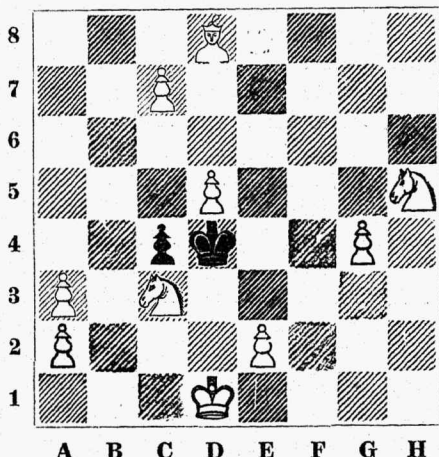
Seepärast on ka nende ridade kirjutaja soov „Vikerkaare“ lugejatele ja kõigile spordihääd pooldajatele soovida üht: Minge välja vabal ajal linnast, sellest kividerägestikust, välja mänguväljale, loodusesse, jõe-, järve- ja mere-randa. Jookske, hüppake, ujuge, mängige ja nautige seega kaasaskäivat mõnu! Hoiduge tsiviliseeritud pahedest, see viib teid tagurpidi, kuna pälvitanud nägu, säravad silmad, värskelt voolav eluenergia, kasvav olemasolu rõõm viivad teid võitudele elus.

Berliinis, 5. III. 25.

MALE.

Toim. A. Burmeister.

Ülesanne nr. 52.Kokku säädnud L. Blumenoff (Rakveres).
„Vikerkaare“ originaal.

Valged: K d1, O d8, R c3, h5, E a2, a3, c7, d5,
e2, ja g4.
Mustad: K d4, E c4.
E = ettur = sõdur.
Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Ülesande nr. 47 lahendus.

1. L g2 — b7!; V c7 : b7,
2. R a5 — c6 annab matt.
1. (L g2 — b7), K e5 : d4,
2. O h4 — f6 annab matt.
1. (L g2 — b7), V e7 ükskõik kuhu,
2. L või R annab matt.
1. (L g2 — b7), R b6 ükskõik kuhu,
2. L b7 — d5 annab matt.
1. (L g2 — b7), R d2 ükskõik kuhu,
2. L b7 — e4 annab matt.

Õiged lahendused saatsid: Vladislav Mikenas (Tallinnast), Martin Villemson (Pärnust, ka nr. 46), Valter Mats, Arnold Mats, Herbert Kolnes ja Erich Lutsius (Kihmelt), Leo Lilienthal (Nõmmelt).

Ülesande nr. 48 lahendus.

1. V a4 — a6, K b5 : a6,
2. V c4 : c5, R b7 : c5 ehk ükskõik kuhu,
3. O või V annab matt.
1. (V a4 — a6), R ükskõik kuhu,
2. V a6 — b6 + ja
3. V c4 — a4 annab matt.

Õiged lahendused saatsid: Anatoli Jakobson V. Mikenas, Sergei Levitsky, Alfons Pachel ja Karl Korsen (Tallinnast); Leo Lilienthal (Nõmmelt).

Ristsõnade mõistatuse nr. 1 lahendus.

	K		M		O		E	
W	Õ	R	U		S	A	L	E
	P	A	N		L	A	W	
P	U	S	A		O	S	A	W
K	O	S	E		A	M	M	E
	L	A	J		S	U	U	
W	E	J	N		T	U	H	K
	W		E		A		U	

Õieti lahendasid: Lellest: Sõjakangelane, Magalhaens, Põhjavaim, Nõmmelill, Ikanti Jaak; Veliselt: A. Kivi; Viljandist: Edmond Dantes; Tallinnast: Os-ja-ja ja Põhjala; Rakverest: Fritz Kask.

Ajakiri „TULEV EESTI“

Eesti karskusliidu ja Eesti eugeenika seltsi „Tõutervise“
ühine häälekandja. Ilmub kord kuus.

Eelmainitud ajakiri ilmub 1925. a. jaanuarist pääle sisuliselt mitmekesisemalt, kuna tõutervishoidu puutuv osa juure tuleb, rohkem rõhku pannakse lühemate teadete, väljavõtete j.n.e. pääle. Kõik, kes huvitatud Eesti rahva tõulisest tublidusest, rahvaarvu tõusmise küsimusest kui ka rahva kehalisest tervisest, peaksid ajakirja tellima.

Nõudke proovinumbreid!

Tellimishind: aastas 300 mrk., pooles aastas 150 mrk., üksik number 25 mrk.
Kuulutuste hind: 1 lhk. 1000 mrk., 1/2 lhk. 500 mrk., 1/4 lhk. 250 mrk.

Adress: Tartu, Jakobi t. 8. Telef. 404. Postk. 86.